MAKTABGACHA YOSH DAVRI VA KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR NUTQIDA O'YIN FAOLIYATINING AHAMIYATI

Islomova Ozoda Sayfiddinovna
Jizzax Davlat Pedagogika Instiuti
Maxsus pedagogika kafedrasi
o'qituvchisi
Islomovaozoda1990@gmail.com
Jizzax Davlat Pedagogika Instiuti
Defektologiya yo'nalishi 2-bosqich talabasi
Abdurasulova Mahsuda
abdurasulovamaxsuda@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'yin - bola hayotining uzviy qismidir. O'yin orqali bola atrof - muhit, tabiat hodisalari, manzaralari, buyumlar, o'simliklar, hayvonlar dunyosi bilan tanishadi. Boshlang'ich ta'lim davrida o'quvchilarning aqliy va jismoniy faoliyatini tashkil qilishda didaktik o'yinlar alohida ahamiyatga ega. Didaktik o'yinlar jarayonida o'quvchilar o'yin qoidalariga rioya qilishga o'rganadilar, inoqlik his tuyg'ulari, dunyoqarashlari shakllanib borishi haqida .

Kalit so'zlar: nutq, o'yin, Didaktik tovush, fonetika, qobiliyat, syujetli-rolli o'yinlar;

O'yin-bolalarning tabiiy holati. O'yin - bola hayotining uzviy qismidir. O'yin orqali bola atrof - muhit, tabiat hodisalari, manzaralari, buyumlar, o'simliklar, hayvonlar dunyosi bilan tanishadi.

Boshlang'ich ta'lim davrida o'quvchilarning aqliy va jismoniy faoliyatini tashkil qilishda didaktik o'yinlar alohida ahamiyatga ega. Didaktik o'yinlar jarayonida o'quvchilar o'yin qoidalariga rioya qilishga o'rganadilar, inoqlik his

tuyg'ulari, dunyoqarashlari shakllanib boradi. Ta'lim jarayonida didaktik o'yinlar o'quvchilarning xususiyatiga ko'ra tashkil etilishi kerak. Didaktik o‘yinlarda bolalar o‘zlarida tabiatdagi predmet va hodisalar, hayvonlar va o‘simliklar haqida mavjud bo‘lgan bilimlarni aniqlaydilar, mustahkamlaydilar, kengaytiradilar. Ko‘pgina o‘yinlar bolalar bilimini umumlashtirish hamda sistemaga solishga o‘rgatadi. Didaktik o‘yinlar xotira, diqqat, kuzatuvchanlikning o‘sishiga yordam beradi, bolalarni mavjud bilimlardan yangi sharoitlarda foydalanishga o‘rgatadi, turli aqliy jarayonlarni aktivlashtiradi, lug‘atni boyitadi, bolalarda birgalikda o‘ynash ko‘nikmasini tarbiyalashga yordam beradi, Bolalarni tabiat bilan tanishtirishda predmetli, stol - bosma va og‘zaki didaktik o‘yinlardan foydalaniladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ehtiyojlari va qiziqishlari jadal ravishda ortib boradi. 3 dan 7 yoshgacha bo’lgan davrida bolalarning asosiy faoliyati quyidagi ketma-ketlikda kechadi:

-predmetlarni o’rganishi;

-individual predmetli o’yinlar, jamoa syujetli-rolli o’yinlar;

-individual va guruhiy ijod;

-musobaqa o’yinlari;

-muloqot o’yinlari;

-uy mehnati.

Maktabgacha yoshdagibolalarda sezgi, idrok, diqqat, xotira, tasavvur, tafakkur, nutq, xayol, hissiyot va bolalar turli narsalarni idrok qilishga bo’lgan ehtiyoji va ularda o’zgarishlar ko’zga yaqqol tashlanadi.

O’yinlarning nuqtga ta’siri . Didaktik o’yinlar bolalarning bilish jarayonlarini rivijlantiribgina qolmay maktabgacha yosh davri va kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatiga ham katta ta’sir ko’rsatadi.Ma’lumki bilish jarayonlari va nutq bir biriga uzviy bog’langan hisoblanadi. Nutqi to'liqrivojlanmagan bolalar turmush mavzusiga oid o'yinlarni ko'proqyaxshi ko'radilar, chunki ular uncha keng tasavvurni talab etmaydiva har kuni

kuzatiladigan tanish sahnalardan iborat bo'ladi. Biroqko'p holda ularning o'yinlari o'zining bir xilligi, mazmuni deyarli boyitilmasligi bilan xarakterlanadi. O'ylab qo'yilgan fikr mustahkam bo'lmaydi va o'yin ayrim hollarda tugallanmay to'xtatib qo'yiladi. Nutqiy nuqsonga ko'ra o'zaro muloqot imkoniyatlari cheklangan bo'ladi. Xulosa qilib aytganda, nutqi to'liq rivojlanmagan bolalarda o'yin faoliyati me'yorda nutq rivojlanishiga egatengdoshlariga nisbatan ancha sust bo'ladi, o'yin yangi detallar bilan boyitilmaydi. Nutqi to'liq rivojlanmagan bolalar uchun ijodiy topshiriqlarni bajarish qiyinchilik tug'diradi: masalan, pedagog hikoyasini qayta gapirib berish, shaxsiy tajribadan olingan hodisalarni gapirib berish. Ular so'zning ko'chma ma'nosini metaforalarni yaxshi tushunmaydi. Bu muammolarni bartaraf etish uchun rivojlantiruvchi ta'lim dasturini ishlab chiqish va mashg'ulotlarda bolalar bilan tasavvurni takomillashtirish va bola ijodiy qobiliyatlarini faollashtirishga qaratilgan maxsus topshiriq va mashqlardan muntazam foydalanish kerak. Nutq nuqsonlariga ega bolalarga berilgan vazifalar murakkablashtirilganida qiyinchiliklar paydo bo'ladi. Nutqi to'liq rivojlanmagan bolalar Didaktik obrazlarini belgiangan sharoitlarda ancha qiyinchilik bilan idrok qiladilar: qarorni qabul qilish vaqti cho'ziladi, bolalar o'z javoblariga ishonmay ikkilanadilar, predmet-hodisalarni tanishda xatoliklar kuzatiladi, axborot ortgani sari predmetning belgilarini ajratish ham qiyinlashadi.

Ko'pchilik nutqi to'liq rivojlanmagan bolalar geometrik shakllarni ko'rish jarayonida uning shakliga emas, rangiga ahamiyat beradilar. O’yin faoliyatida bolalar predmetlarni nomlashni ularning belgi hususiyatlarini so’zlab berishga harakat qiladi,o’yin bolalarning tabbiy holati bo’lganligi uchun ular o’larini erkin tutadi va fikrini erkin bildiradi. O’yinlarning qanchalik predmetlar bilan bo’yligi bolalarni o’ziga tortadi. Maktabgacha yosh davri va kichik maktab yoshidagi bolalar o’yin faolliyatida faollikni o’z qoliga olishga harakat qiladi bu ularning nutq jarayoniga ijobiy ta’sir qiladi.

Soyalardan foydalanib hayvonchalrni to’g’ri joylashtiring.

Bu metodikamuzda bolalarning bilish jarayonlarini tekshirib olish va rivojlantirishda yaxshi samara beradi.Ko’ruv idroki va diqqatini to’g’ri yo’naltirish orqali soyalarga taqqoslab hayvonchalar joylashtiriladi.O’yinlar jarayonida o'quvchilar o'yin qoidalariga rioya qilishga o'rganadilar, inoqlik his tuyg'ulari,

dunyoqarashlari shakllanib boradi

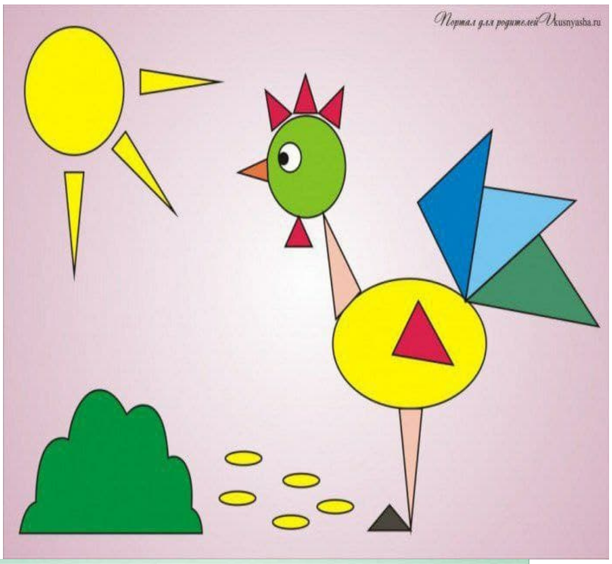

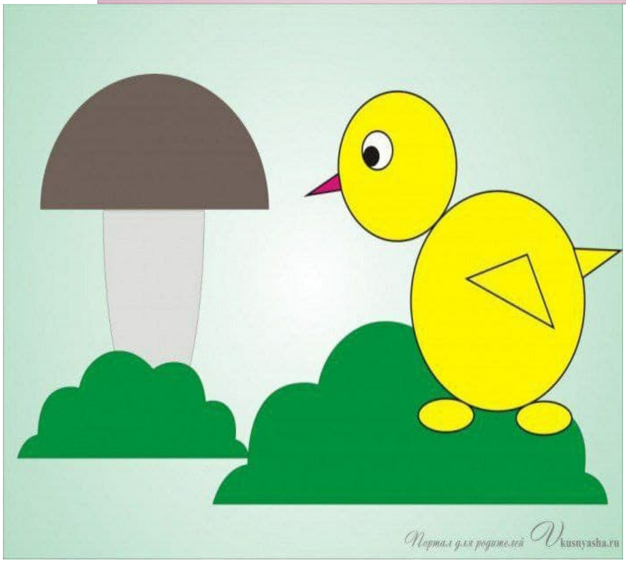

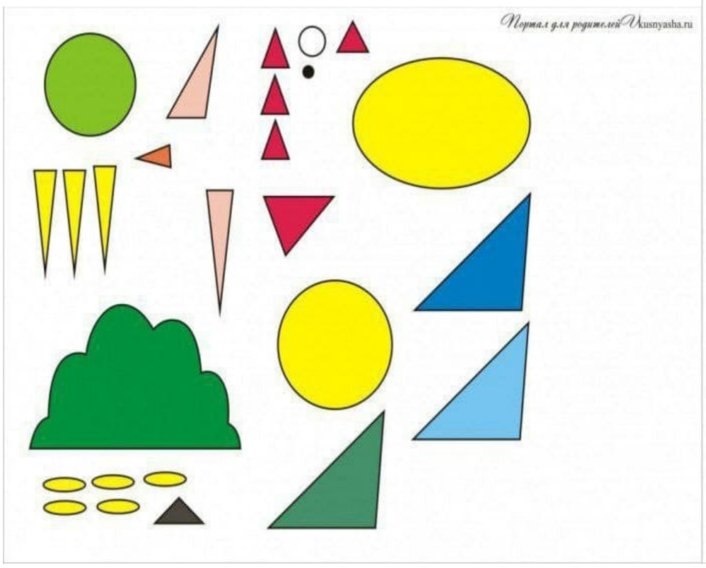

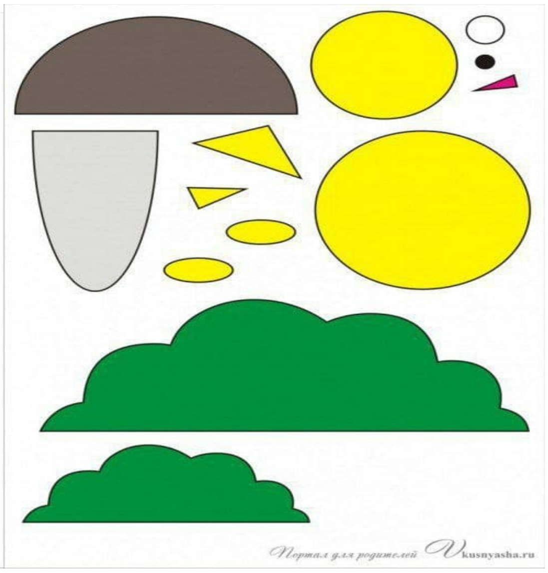

Geometrik shakllardan foydalanib predmetlarni yaratish.Bunda bolalardan ijodko’rlik talab etiladi .Bu metodikada ularni shakllar bilan avval tanishtirib

olinadi va bolalarga ramlar ko'rsatiladi ular o'z ijodkorliklari bilan mashg'lotni bajaradilar.O'yinlarda bolalar o'zlarida tabiatdagi predmet va hodisalar, hayvonlar va o'simliklar haqida mavjud bo'lgan bilimlarni aniqlaydilar, mustahkamlaydilar, kengaytiradilar

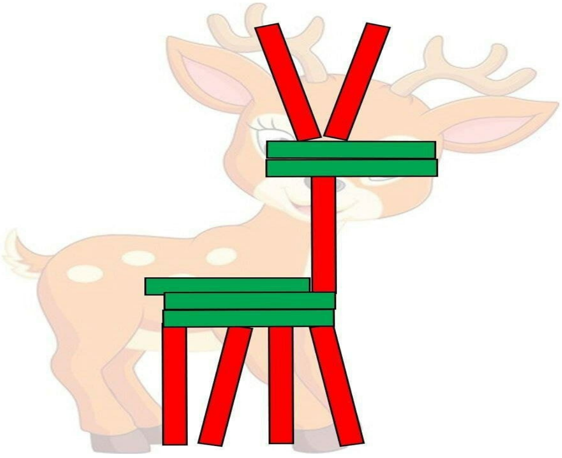

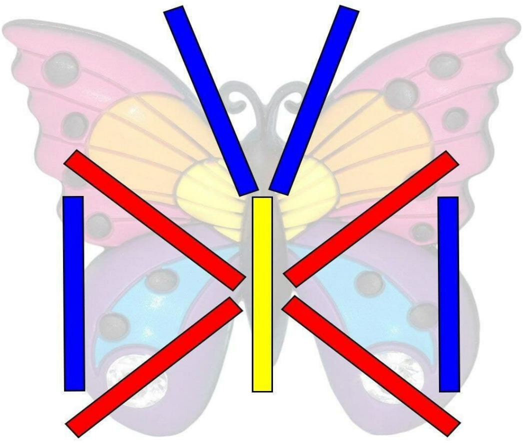

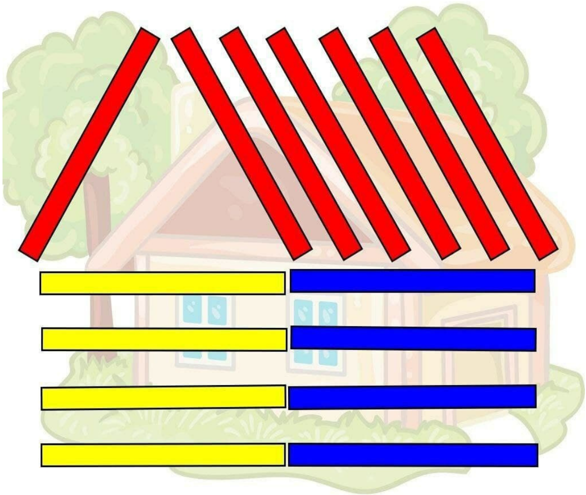

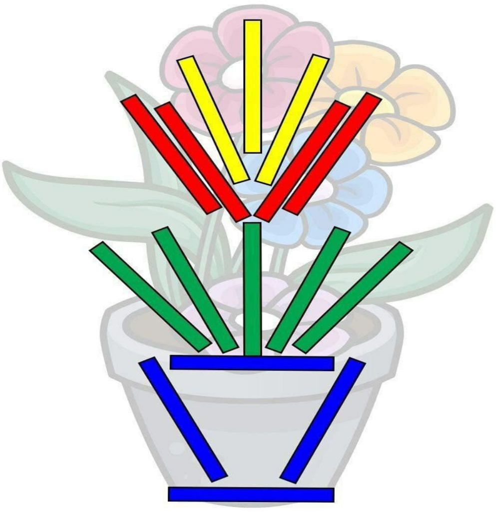

Maxsus cho’pchlardan foydalanib ko’rsatilgan obyektni ifodalang. Ush bu metodikada bolalar maxsus cho’pchalardan foydalanib ko’rsatigan obyektni ifodalab beradi, bolalarning ijodkorlik qobiliyatini yana rivojlantiradi,bilish jarayonlari ,diqqat, idrok,tasavvur katta ro’l o’ynaydi.

Har bir metodikani qo’llashda bolalarning yoshi,emdividual holati hisobga olingan holda o’yinlar va rasmlar tanlanadi.Bu jarayonda bolalarning ijodkorlik qobiliyati ,tasavvuri,idroki rivojlanadi shu bilan birga ularning diqqatni taqsimlash darajalari va xotiralari tekshiriladi va rivojlantiriladi.Har bir metodikani qo’llashda bolalarga turli savvollar beriladi ular bilan faol mu’loqot yo’lga qo’yiladi.

Maktabgacha yoshdagibolalarda sezgi, idrok, diqqat, xotira, tasavvur, tafakkur, nutq, xayol, hissiyot va bolalar turli narsalarni idrok qilishda ularning ko’zga yaqqol tashlanib turuvchi belgilariga (rangi va shakliga) asoslansalar ham, lekin chuqur tahlil qila olmaydilar.

Maktabgacha yoshdagibolalar kattalarning yordami bilan suratlarni analitik ravishda idrok qilish qobiliyatiga ega bo’ladilar. Bolalar suratlarni idrok qilayotganlarida kattalar turli xil savollar bilan ularni tahlil qilishga o’rgatishlari lozim. Bunda, asosan, bolalar diqqatini:

1. Suratning mazmunini (syujetini) to’g’ri idrok qilishga;

2. Suratning umumiy ko’rinishida har bir tasvirlangan narsalarning o’rninito’g’ri idrok qilishga;

3. Tasvirlangan narsalar o’rtasidagi munosabatlarni to’g’ri idrok qilishga qaratish kerak.

O’yin paytida bolalar diqqatlarini bir joyga topplab, o’z tashabbuslari bilan ma’lum maqsadlarini ilgari suradilar.

Bu yoshdagi bolaning xotirasi yangi faoliyatlar va bolaning o’z oldiga qo’ygan yangi talablari asosida takomillasha boradi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning xotirasi ko’rgazmali, obrazli bo’lishi bilan xarakterlidir. Bolada kopproq ixtiyorsiz esda qoldirish va ixtiyorsiz esga tushirish ustunlik qiladi. Bola so’zlarni hech qanday ma’nosiz takrorlayveradi. Ammo keyinchalik, kattalarning ta’sirida, ixtiyoriy esda qoldirish ham asta-sekin rivojlana boradi. Bola ravshan va emotsional rang-barang materialni oson esda qoldiradi.

Uch yashar bola taassurotlarini bir necha oy davomida esda saqlab tura olishga qodirdir. Xotiraning o’sishiga o’yinlar, turli mashg’ulotlar, she’r yodlash, ertak va hikoyalar aytish hamda sayr paytida kuzatish ishlarini olib borish yordam beradi. Ushbu yoshdagi bolalar yangi so’zlarni ham, hatto chet tillardagi so’zlarni ham osongina eslab qoladilar. Lekin, bolalar materialni oson esda qoldirsalar ham, ular ko’pining ma’nosiga yaxshi tushunmaydilar va ulardan nutqda foydalanishga qiynaladilar. Kattalarning vazifasi bolalarning mumkin qadar ko’proq so’zlarni va

tasavvurlarni eslab qolishigagina emas, balki ular uchun tushunarli, foydali bo'lgan turli bilimlarni egallashiga erishishdan iborat. Bolalar bu xildagi bilimlardan o'z o'yinlarida, rasmlarida, ustozlari yoki kattalar bilan suhbatda foydalanadilar, bu bilimlar ularning aqliy va axloqiy o'sishlari uchun xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Muzaffarova, X. (2021). AQLI ZAIFLIK TUSHUNCHASI TALQINIDAGI NAZARIY XATOLARNING SALBIY OQIBATLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (2).
2. Muzaffarova, X. (2020). OQUVCHILAR SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA DIDAKTIK OYIN VA MASHQLARNI TANLASH TEXNOLOGIYASI. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
3. Muzaffarova, X. (2020). Мактабгача таълим жараёнига мультимедиа технологиясини татбиқ этиш. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
4. Muzaffarova, X. (2020). Pedagogik texnologiyalar va ularni maxsus ta'lim mussasalariga tadbiq etish. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
5. Muzaffarova, X. (2020). Мактабгача таълим жараёнига мультимедиа технологиясини татбиқ этиш. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
6. Музаффарова, Х. Н., & Эгамназаров, М. Ю. (2017). Махсус таълимда болалар интеллекти даражасини аниқлашда психологик-педагогик эксперимент ўтказиш технологияси. *Современное образование (Узбекистан)*, (7).
7. Тангирова, Д., & Музаффарова, Х. (2014). Нарушения фонетических норм, встречающиеся в речи учащихся, и пути их исправления. *Молодой ученый*, (20), 738-740.
8. Muzaffarova, X. (2020). ДИДАКТИК ЎЙИН ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ–ПЕДАГОГИК ФЕНОМЕН СИФАТИДА. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
9. Muzaffarova, X. (2020). Логопедик машғулотларда болалар сўз бойлигини ошириш бўйича тавсиялар. *Архив Научных Публикаций JSPI*.

10. Muzaffarova, X. (2020). Duduqlanish va uni korreksiyalash bo'yicha olib boriladigan logopedik ishlar: Хотин-қизларнинг фан, таълим, маданият ва иновацион технологияларни ривожлантириш соҳасидаги ютуқлари 2019 йил 17-18 май 305 бет. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
11. Muzaffarova, X. O'qitish jarayonida pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalalari. *Bola va Zamon jurnal. T*, (2-2019).
12. Muzaffarova, X. (2020). Kar bolalarda og'zaki nutqni shakllantirish. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
13. Temurova, G. (2020). O 'YIN–ESHITISHIDA NUQSONI BO 'LGAN BOLALARNING NUTQIY QOBILIYATLARINI FAOLLASHTIRISH OMILI SIFATIDA. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
14. Muzaffarova, X. (2020). Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik-korreksion ishlarni to 'g 'ri tashkillashtirish usullari. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
15. Haqberdiyev, J. (2021). MAXSUS MAKTAB-INTERNATDA KOKLEAR IMPLANTLI BOLALARDA NUTQIY MULOQOTNI SHAKLLANTIRISH. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (2).
16. Muzaffarova, X. (2020). Maxsus maktab internatlarda olib boriladigan korreksion tarbiyaviy ishlarning mazmuni. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
17. Muzaffarova, X. (2021). Ақли заиф болаларни ташхислаш ва уни амалга оширишга қўйиладиган талаблар. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (1).
18. Музаффарова, Х. (2020). ОКВЧИЛАР САВОДКСОНЛИГИНИ ОШИРИШДА ДИДАКТИК ОЙИН В.А. МАШКЛАРНИ ТАНЛАШ ТЕХНОЛОГИЯСИ. *Архив Научных Публикаций JSPI* .
19. Djurayeva, S. (2020). MAXSUS TA'LIM JARAYONIDA PEDAGOGI TEXNOLOGIYALARNING SAMARADORLIGI. *Архив Научных Публикаций JSPI*.

20. Djurayeva, S. (2020). The development of speech activity in children with hearing impairment. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
21. Djurayeva, S. (2020). Kar bolalarda nutqiy faoliyatning rivojlanishi. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
22. Djurayeva, S. (2020). Ijtimoiy sherikchilik asosida imkoniyati cheklangan shaxslarga majmuaviy yordam ko'rsatish. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
23. Djurayeva, S. (2020). INNOVATSION TEXNIKALAR YORDAMIDA YO'QOTILGAN ESHITUVNI KOMPENSATSIYALASH. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
24. Djurayeva, S. (2020). YAKKA MASHG'ULOTLARDA KAR BOLALAR NUTQINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART SHAROITLARI. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
25. Djurayeva, S. (2020). Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini kompyuter texnologiyalari orqali rivojlantirish. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
26. Djurayeva, S. (2020). Kichik maktabgacha yoshdagi intellektida nuqsoni bo'lgan bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirish. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
27. Djurayeva, S. (2020). Kar bolalar boshlang'ich sinf o'quvchilari nutqining psixologik-pedagogik tavsifi. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
28. Qizi, D. S. B. (2020). KAR BOLALAR NUTQINING RIVOJLANGANLIK DARAJASI. *Science and Education*, *1*(2).
29. Djurayeva, S. (2020). MAXSUS TA'LIM JARAYONIDA PEDAGOGI TEXNOLOGIYALARNING SAMARADORLIGI. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
30. Axrorova, S. (2020). HOZIRGI ZAMONDA AUTIZMLI BOLALARNING TA'LIM-TARBIYA MUAMMOSI . *Архив Научных Публикаций JSPI*, *1*(75). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6485

31. Axrorova, S. (2020). AUTIZMLI BOLALARGA TASHXIS QO'YISH USULLARI. *Архив Научных Публикаций JSPI*, *1*(74). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6487
32. Axrorova, S. (2020). Медико-педагогические и психологические основы подготовки детей с синдромом аутизма к социальной жизни. *Архив Научных Публикаций JSPI*, *1*(74). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6488
33. Axrorova, S. (2021). РАННИЙ ДЕТСКИЙ АУТИЗМ И РАБОТА ПО РАЗВИТИЮ РЕЧИ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (2). извлечено от https://matinfo.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1788
34. Axrorova, S. (2021). ИГРА КАК СРЕДСТВО КОРРЕКЦИИ АУТИСТИЧЕСКОГО ПОВЕДЕНИЯ У ДЕТЕЙ ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ТЕРАПИИ ИГРОЙ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *1*(1). извлечено от https://matinfo.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/710
35. Islomova, O. (2021). UMUMTA'LIM MAKTABLARI QOSHIDAGI LOGOPEDIYA SHAXOBCHALARI ISHINI TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA PEDAGOGIK TAVSIYALAR. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2). извлечено от https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/2619
36. Islomova, O. (2020). UMUMIY TIPDAGI MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA BOLALAR NUTQINI TUZATISHDA SIFATLI LOGOPEDIK XIZMAT. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (1).
37. Islomova, O. (2022). NUTQ BUZILISHLARI PSIXOPROFILAKTIKASIDA TURLI XIL PSIXOLOGIK O'YINLARNI TASHKIL ETISH. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *2*(5). извлечено от https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/4821

38. Islomova, O. (2022). NUTQ NUQSONLARINI KORREKSIYALASHDA “STEM” TIZIMIDAN FOYDALANISH. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *2*(5). извлечено от https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/4824
39. Islomova, O. (2022). MAKTABGACHA YOSHDAGI NUTQ NUQSONIGA EGA BO’LGAN BOLALAR XOTIRA XUSUSIYATI VA UNING RIVOJLANISHIGA TO’SQINLIK QILUVCHI OMILLAR. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *2*(6). извлечено от https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/4823
40. Ozoda Islomova, UMUMTA’LIM MAKTABLARI QOSHIDAGI SHAXOBCHALARDAGI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA KOMPLEKS LOGOPEDIK TIZIMLI ISHLARNI TASHKIL ETISH , Журнал Педагогики и психологии в современном образовании: Том 2 № 6 (2022): Zamonaviy ta'limda pedagogika va psixologiya fanlari
41. Islomova, O. (2020). MAKTABGACHA YOSHDAGI DUDUQLANUVCHI BOLALAR NUTQINI ZAMONAVIY O'YINLAR ORQALI KORREKSIYALASH. *Scienceweb academic papers collection*.
42. Islomova, O. (2022). NUTQIDA NUQSONI BO’LGAN BOLALARNING BILISH FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA INOVATSION METODLAR. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *2*(4).
43. Islomova, O. (2022). NUTQ NUQSONIGA EGA BOLALAR RIVOJLANISHIDA LOGOPEDIK O'YINNING AHAMIYATI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *2*(4).
44. Islomova, O. (2022). NUTQ NUQSONLARI BO'LGAN BOLALARNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK TUZATISH. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *2*(4).
45. Islomova, O. (2022). UMUMTA’LIM MAKTABLARI QOSHIDAGI SHAXOBCHALARDAGI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA

KOMPLEKS LOGOPEDIK TIZIMLI ISHLARNI TASHKIL ETISH. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *2*(2). извлечено от https://history.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/4820
46. Yunusov, M. (2020). КАР ВА ЗАИФ ЭШИТУВЧИ БОЛАЛАР ТАЪЛИМИ ЖАРАЁНИДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ ИМКОНИЯТЛАРИ. *Архив Научных Публикаций JSPI*, *1*(76). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6465
47. Yunusov, M. (2020). THE IMPORTANCE OF MODERN TECHNICAL DEVICES IN THE DEVELOPMENT OF HEARING. *Архив Научных Публикаций JSPI*, *1*(71). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6366
48. Yunusov, M. (2020). Методика обучения детей с нарушением слуха на основе мультимедийных средств. *Архив Научных Публикаций JSPI*, *1*(71). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6367
49. Yunusov, M. (2020). Мактабгача таълим жараёнига мультимедиа технологиясини татбиқ этиш. *Архив Научных Публикаций JSPI*, *1*(75). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6480
50. Yunusov, M. (2021). MAXSUS TA’LIM JARAYONIDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARINING O’RNI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *1*(1). извлечено от https://journal.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/711
51. Yunusov, M. (2021). ESHITISH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH DARSLARIDA MULTIMEDIA VOSITALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (1). извлечено от https://journal.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1190
52. haqberdiyev, jamoliddin. (2020). THE IMPORTANCE OF MODERN TECHNICAL DEVICES IN THE DEVELOPMENT OF HEARING. *Архив Научных Публикаций JSPI*, *1*(64). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6183

53. haqberdiyev, jamoliddin. (2020). БОЛАЛАРНИНГ МАКТАБГА ПСИХОЛОГИК ТАЙЁРГАРЛИГИ МАСАЛАЛАРИ . *Архив Научных Публикаций JSPI*, *1*(70). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6303

54. haqberdiyev, jamoliddin. (2020). THE IMPORTANCE OF COCHLEAR IMPLANT IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF CHILDREN WITH HEARING DISORDERS . *Архив Научных Публикаций JSPI*, *1*(80). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6742

55. haqberdiyevjamoliddinMAXSUSMAKTAB - INTERNATDAKOKLEARIMPLANTLIBOLALARDANUTQIYMULOQOTNISHAKLLANTIRISHZamonaviyta'limdapedagogikavapsixologiyafanlari2021-09-30https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/2631

56. haqberdiyevjamoliddin"KOXLEAR IMPLANTATSIYADAN KEYIN BOLA QANDAY REABILITATSIYAGA MUHTOJ?"Zamonaviyta'limdapedagogikavapsixologiyafanlarihttps://ppmedu.jspi.uz

57. haqberdiyevjamoliddin, mannonovanozimaNUTQNING KECHIKISHIGA TA’SIR QILUVCHI OMILLAR VA UNI BARTARAF ETISH YO’LLARIZamonaviyta'limdapedagogikavapsixologiyafanlari

58. Haqberdiyev, J. (2021). MAXSUS MAKTAB -INTERNATDA KOKLEAR IMPLANTLI BOLALARDA NUTQIY MULOQOTNI SHAKLLANTIRISH. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2). извлечено от https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/2631

59. JamoliddinHaqberdiyev, KOXLEAR IMPLANTATSIYADAN KEYIN BOLANI REABILITATSIYA QILISH MASALALARI , Журнал Педагогики и психологии в современном образовании: № 1 (2020):

JournalofPedagogyandpsychologyinmoderneducationhttps://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/2631

60. JamoliddinHaqberdiyev, ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ЗАДЕРЖКУ РЕЧИ И ПУТИ ЕЕ УСТРАНЕНИЯ , Журнал Педагогики и психологии в современном образовании: № 1 (2021): Zamonaviyta'limdapedagogikavapsixologiyafanlarihttps://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/2631